

15 MEI 1913.

AFLEVERING 2.

NADruk VERBODEN.

REDACTIE:

E. HEIMANS, AMSTERDAM,
JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATRICE:

A. W. L. VERSLUYS-POELMAN,
2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

Prijs per jaar f 4.80.

ANEMONEN.

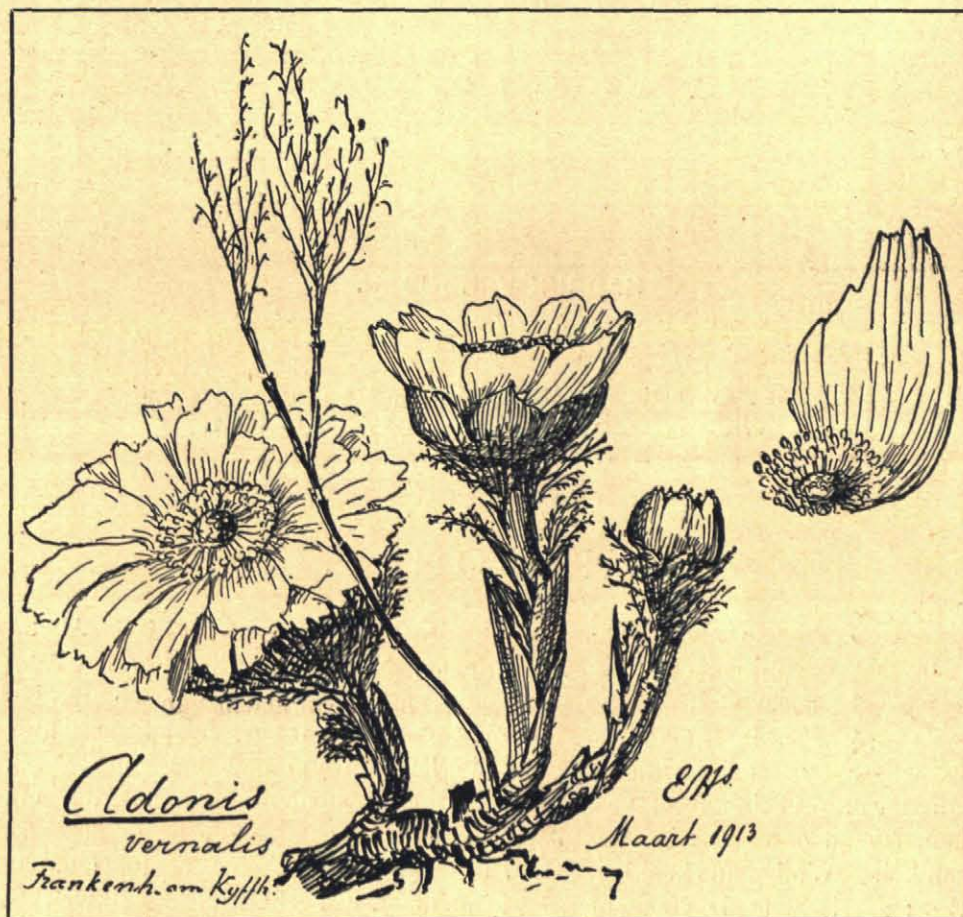

E heele anemonen-groep, de Boschanemone en de Gele Anemone zoowel als het Leverbloempje, het Wildemans-kruid en het Adonis-geslacht heeft iets voornaams in zijn houding en zijn kleuren beide.

De anemonen behooren dan ook tot de meest gezochte en meest begeerde planten; de jongelui die met het aanleggen van een herbarium beginnen of voor hun tuintje de mooiste wilde planten bijeen zoeken, rusten dan ook niet voor zij althans de boschanemone en de gele en zoo mogelijk het Wildemans-kruid bezitten. Dat zijn eigenlijk onze eenige inlandsche soorten; het is zelfs de vraag of de gele anemoon wel echt wild bij ons voorkomt, in elk geval is het mooie plantje heel zeldzaam, ik ken er maar één groeiplaats van in ons land. In elk geval zijn zoo goed als alle tot nu toe in ons land bekende groeiplaatsen, terreinen die of tot een buitenplaats of een kweekkerij behooren of er zoo dicht bij liggen dat een wortelstok heel gemakkelijk bij het ruimen er heen vervoerd kan zijn.

Iets meer recht op den naam van inboorling heeft het Wildemans-kruid, de Anemone Pulsatilla of Pulsatilla Vulgaris. Ook deze plant waarvan in mijn vorig opstel een afbeelding heeft gestaan, heeft nog maar één groeiplaats in ons land,

en wel in de buurt van Doetinchem, waar de plant zoo goed en zoo lang mogelijk beschermd zal worden, door de tegenwoordige bestuursleden van de Afdeeling Doetinchem van de Natuur-Historische Vereeniging. Het zou jammer zijn als die pogingen vergeefsch blijken. Het aantal exemplaren moet een dertigtal bedragen; dat is weinig voor een plant, die zich niet gemakkelijk zelf uitzaait, en die in een kuil staat rondom door bouwland ingesloten; het gevaar van verdringing

Adonis-Rosje. (Naar een exemplaar in het wild, dat de eerste bloemen draagt).

door verwilderde landbouwgewassen of van bedolven raken onder afval is dan heel groot.

Dat Wildemans-kruid is al meer dan vijftig jaar geleden op enkele plaatsen nabij de Geldersche en den Ouden IJssel een groote hoeveelheid gevonden. Het meest bij Deventer aan het Veerhuis; ook bij Zutfen, daar heb ik ze in 1875 en in 1880 zelf nog zien staan; verleden jaar heb ik de plek niet meer kunnen

vinden. De verzamelaars hebben er geen schuld aan, de heele streek werd stuks-gewijs bebouwd. Het is jammer dat de plant zoo uiterst zeldzaam bij ons is; het is zoo'n prachtig gezicht, die groote zachtzijdige lila klokken in Maart boven den kalen, zwarten grond of de dorre bladeren boven den boschbodem te zien uitkomen.

De Gele Anemone en het Wildemans-kruid komen beide in Midden Duitschland in groot aantal voor, en zijn ook in Westfalen niet ver van onze grenzen geen zeldzaamheden; ze schijnen daar bij voorkeur op kalkhoudende grond te willen groeien. Het is daarom wel vreemd dat het Wildemans-kruid tot nu toe niet in ons Limburg in het wild is aangetroffen en de Gele Anemone vroeger slechts een enkelen keer.

Dat de blauwe anemone, *Anemone Apennina* alleen in den Hout en op Elswout bij Haarlem voorkomt wijst er al op dat het zeer waarschijnlijk geen indigeen is; de naam zegt trouwens al dat het een zuidelijke plant is.

Het bekende Leverbloempje, *Anemone hepatica* of *Hepatica triloba* lijkt er wel wat op, maar het aantal kroonblaadjes is geringer; het is voor zoover ik weet nooit in ons land gevonden, wel een eind over de ooster grens. In Belgie komt het ook niet wild voor, wel ontsnapt.

Het schijnt wel dat er in onze bodem of in ons klimaat iets zit waar de *hepatica* niet tegen kan; het is anders niet te begrijpen dat dit mooie bloemplantje, dat toch wel eens in het groot is uitgeplant op buitenplaatsen en kweekerijen, nooit verwilderd wordt gevonden. Mooie bloemen en mooie bladeren zijn het zeker; ieder die er gelegenheid toe heeft, probeert ze in zijn tuin te planten; één of twee jaar bloeien ze rijk, dan begint de achteruitgang tot ze geheel verdwijnen.

Misschien is dit wel een gevolg van de verkeerde wijze van uitzetten, men ziet altijd heele bossen, dichte bolle massas zoo groot als een bloemkool dicht opeengeplant; zoo'n bos geeft dan het eerste jaar een macht van bloemen: blauw, wit of rood; daarna komen de groote drielobbige bladen, die de plant de naam van leverbloem hebben bezorgd. In de natuur evenwel groeien de *hepatica's* niet dicht op een; het is een zeldzaamheid als ge drie of vier bloemen bij elkaar ziet staan; de planten staan verspreid en elk heeft maar een of twee bloemen tegelijk open, op de wijze van de boschanemonen; eigenlijk groeien ze nog veel verder uit elkaar; ze geven dan ook niet, zooals deze, een tint aan de bodem; ge ziet als ge opmerkzaam rondziet overal, dichtbij en veraf, de blauwe of roode sterretjes blinken op den donkeren grond of het dooie blad.

Een heel ander effect maken de gele *Adonisroosjes*, *Adonis vernalis*, die ééns in ons land heeten gevonden te zijn bij Diepenveen; ze staan al wat verder van de gewone anemonen af en dichter bij de boterbloemen, doordat ze niet zoo'n duidelijke kraag van groen onder de bloem dragen; toch komen de bloemen nog evenals de echte anemonen te voorschijn, vóór het loof boven den grond is, en ze behooren tot de vroegste lentebloemen. De roode soorten van het geslacht,

het bekende kooltje-vuur, *Adonis flammeus*, en zijn naaste verwantsoorten, staan veel dichtër bij de ranonkels; ze bloeien op het blad en later in den tijd; het *Adonis-roosje* daarentegen lijkt èn door zijn grootte èn door zijn wijze van

Foto J. HEIMANS.

Adonis-roosje tegen een steenachtige helling. Kleur: glanzend stroogeel.

bloeien, althans wat de eerste bloemen van een plant betreft, precies een anemoon; later in de lente evenwel, als de bladeren er al zijn en er nog nabloeiers komen, begint de plant meer op een ranonkel met fijn verdeeld blad te gelijken.

Voor al in het begin, als de eerste twee of drie bloemen haast zonder stengel tusschen mos, dor blad of op den kalen grond liggen, wordt de bloem zoo groot als de grootste soort Japansche anemone; de kroonbladeren zijn dooiergeel of iets naar het stroogeel; ze glanzen als zijde en zijn niet zoo smal als gewoonlijk bij de anemone. De bloemblaadjes liggen dan ook een eindje over elkaar heen, zoodat de bloem veel voller wordt en meer in het oog valt.

Blad is er niet; wel ligt er gewoonlijk een massa fijn geel en dor lof in het rond, of het hangt, als de plant tegen een helling staat, in dichte pruiken naar onder af; dat zijn de bladeren van het vorige jaar; die lijken bijzonder veel op wortellof.

Evenals bij alle anemonen ontwikkelt het groen zich eerst in de nazomer, dan wordt het voedsel verzameld en goed opgespaard voor de vroege bloemen en vruchten.

Als de zon deze voorjaarsplanten beschijnt, schittert de groote bloem als een spiegel en lijkt dan, onder een bepaalden hoek gezien, wel in brand te staan; een kleine beweging met uw hoofd en het is weer de groote, mooie grondster, die u al van verre heeft aangelokt.

Het is spijtig, dat deze prachtplant langzaam en zeker uit onze streken verdwijnt; ze is een relict uit een vroegere flora, die uit het Oosten Middel-Europa was binnengedrongen en nu door de meer vochtminnende Westersche planten wordt verdrongen. Toch is de kennismaking nog wel mogelijk, ook zonder er tusschen Paschen en Pinksteren voor op reis te gaan. Adonis vernalis komt in verschillende catalogi van de bloemkweekers voor; de gekweekte soorten echter bloeien, voorzoover ik er gezien heb, meestal eerst in April als het blad al boven de grond is.

E. HEIMANS.

HET ARBORETUM DER RIJKS HOOGERE LAND-, TUIN- EN BOSCHBOUWSCHOOL TE WAGENINGEN.

III. De benaming der houtgewassen.

NDIEN men op het arboretum een wandeling maakt en goed op de namen let, kunnen die namen gemakkelijk aanleiding geven tot wijsgeerige beschouwingen over de geleerdheid en de dwaasheid der menschen.

Wij vinden al heel spoedig een klimplant die we kennen, n.l. den wilden wingerd; en menigeen zal ook weten dat die plant *Ampelopsis quinquefolia* heet. Maar op het etiket staat *Psedera quinquefolia* als hoofdnaam; en tusschen haakjes leest men dan nog *Quinaria quinquefolia*, *Parthenocissus quinquefolia*, *Vitis hederacea*, *Ampelopsis quinquefolia*. Het is dus toch wel de wilde wingerd;